

România

oameni, locuri și istorii
people, places and stories

Ad **LIBRI**

Fotografii: Florin Andreeșcu
Text: Mariana Pascașu

România

oameni, locuri și istorii

Orice încercare de definire a României are de luptat cu generozitatea caracterizărilor care i s-au făcut de-a lungul timpului. Idealizată, ca țară a munților și pădurilor paraziace și a mirificei delte pe care o formează Dunărea la vărsarea în Marea Neagră și ca un spațiu încă lipsit de constrângerile uniformizatoare ale vieții occidentale, sau blamată, ca țară care refuză calea dreaptă a reformei și se complacă în ițele încurate ale corupției, România a depășit între timp aceste contradicții. După integrarea în Uniunea Europeană, la începutul anului 2007, a devenit o destinație mai atractivă, atât pentru investitori, cât și pentru turiști.

O călătorie în România vă va prilejui senzații tari, impresii puternice și treceri intempestive de la o stare la alta, de la entuziasm la amărăciune, de la încredere la perplexitate, de la optimism la suspiciune și de la empatie la nedumerire. Dar dacă vă dezbarăți de prejudecăți, vă veți putea bucura în România de una dintre cele mai neconvenționale călătorii de pe continentul european. Viața de zi cu zi capătă adesea accente din teatrul absurdului, și nu lipsește nicio doză consistentă de imprevizibil. Este o lume burlescă, ce pare a nu se fi schimbat prea mult de pe vremea lui Caragiale, care a imortalizat în piesele, momentele și schițele sale moravurile și eternele trăsături de caracter ale românilor, generalizându-le în tipuri, valabile și azi. Timpul are ritmuri diferite în funcție de zona în care vă deplasați – înnebunitor de tumultoase în capitala agitată ori leneșe și domoale în satele atipice din provincie, unde veți avea impresia că viața s-a oprit în loc. Surprinderea detaliilor realităților fruste românești devine astfel ea însăși o aventură în sine, cu peripeții memorabile.

Cu suprafața de peste 230.000 km², teritoriul de azi al României s-a aflat sub influența a două imperii, Otoman și Austro-Ungar, care au lăsat o amprentă specifică asupra regiunilor românești. Fiecare dintre acestea are caracterul său particular, iar locuitorii lor pot fi ușor identificați după accentul cu care vorbesc limba română. De aici și până la apariția stereotipilor regionale nu a mai fost decât un pas. În funcție de evoluția istorică diferită, fiecărui spațiu i-au fost atribuite anumite caracteristici care s-au imprimat asupra locuitorilor săi ca defecte ori calități. Astfel, oltenii sunt repeziți, iuți, descurcări și guralivi, moldovenii – molcomi, hâtri și ospitalieri, ardelenii – calmi și muncitori, bănățenii – strângători și mândri, bucureștenii – descurcări și certăreți. Aceste clișee și etichete au inspirat nenumărate bancuri, pe care veți avea prilejul să le auziți dacă veți participa la vreo petrecere românească.

Înainte de a începe să explorați România, ar fi bine să vă familiarizați puțin cu regiunile și geografia țării: vă va fi util atunci când va trebui să selectați atracțiile care vă interesează. În centrul țării se află Transilvania, la nord-est Moldova, la nord-vest Maramureșul, la vest Banatul, în sud Valahia (cuprinzând Muntenia și Oltenia), iar la sud-est Dobrogea.

Nucleul regatului dacilor – strămoșii românilor – s-a aflat în Munții Orăștiei, din inima Transilvaniei, unde mai pot fi încă întâlnite vestigiile fortărețelor acestora, construite între secolele I î.Hr. și I d.Hr. Românii sunt de fapt descendenții legendarilor dacii și ai romanilor, care au cucerit Dacia și au stăpânit-o între anii 100 și 271. Limba română are la bază latina vulgară vorbită în provincile imperiului; seamănă ulterior de bine cu italiana, spaniola și portugheza și a conservat multe trăsături arhaice ca urmare a faptului că a evoluat într-un spațiu izolat, separat de celealte țări românești printr-o barieră lingvistică preponderent slavă. Din timpul romanilor au supraviețuit ruine de castre, terme și drumuri, precum cele de la Alba Iulia (*Apulum*) ori din județul Sălaj (*Porolissum*). O curiozitate a regiunii este biserică din Densuș, ridicată în secolul al XIII-lea pe locul unui edificiu precreștin (posibil mausoleu sau templu roman) din secolul al IV-lea, folosindu-se materiale (pietre cu inscripții, pietre funerare, capiteluri, tuburi de canalizare) de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa. Între secolele III-XII, zona a fost invadată de valurile barbarilor, apoi teritoriul pe care se întinde regiunea de azi a Transilvaniei a intrat sub stăpânirea regatului ungur, care a stabilit aici coloniști sași și secui. Sașilor li se datorează bisericile fortificate și burgurile medievale transilvăneni, construite după model german. În calitate de *hospites regis*, aceștia au întemeiat aici cetăți precum Sighișoara, Sibiu ori Brașov, care azi se numără în topul atracțiilor turistice din România. Bisericile fortificate (secolele XIII-XVI), având aspectul unor mici cetăți, au fost ridicate îndeosebi după marea invazie tătară din 1241, în urma căreia regiunea a fost pustiită. Dominând împrejurimile, unele dintre ele aveau chiar și două-trei incinte, turnuri, drumuri de strajă deasupra zidurilor,

barbacane și pasaje secrete. În prezent se mai păstrează asemenea ansambluri în 150 de sate transilvănene. Șapte biserici fortificate, de la Biertan, Câlnic, Dârjiu, Prejmer, Saschiz, Valea Viilor și Viscri, au fost incluse pe Lista Patrimoniului Mondial UNESCO. Locuită de români, maghiari, sași și secui, care au creat un universetic cu totul aparte, Transilvania se caracterizează printr-un climat multicultural stimulator.

Moldova este prin excelență pământul sacru românesc, după cum dovedesc puzderia de biserici și mănăstiri din Bucovina și din ținutul Neamțului. Remarcabile sunt mai ales bisericile din nord, acoperite în întregime de fresce exterioare în stil bizantin; Voronețul, Humorul, Moldovița și Probota sunt monumente UNESCO asaltate anual de mii de turiști. Iași, orașul așezat pe șapte coline, precum Roma, găzduiește cea mai veche universitate din țară și concentrează un număr impresionant de muzeu, case memoriale și biserici foarte vechi. Sălbaticele Chei ale Bicazului sunt cea mai inedită cale de legătură dintre Moldova și Transilvania, traseul lor fiind urmat parțial, între Bicaz și Gheorgheni, de DN12C, care urcă în serpentine printre pereții abrupți ai Munților Hășmaș. Fantastică este și imaginea Ceahlăului, cu vârfuri de peste 1.900 m înălțime, proiectându-se deasupra Lacului Izvorul Muntelui, de la baza sa, care șerpuiește pe lungimea de nu mai puțin de 40 km. În România există obiceiul încondeierii ouălor de sărbătoarea Paștelui, obicei care în Bucovina s-a transformat cu timpul într-o veritabilă artă. Ouăle decorate migălos cu motive tradiționale, folosindu-se ceară și un instrument numit chișină, o tijă metalică fixată pe o coadă de lemn, erau și încă mai sunt duse la biserică, în noaptea Învierii, pentru a fi sfintite. Azi, ouăle astfel decorate au devenit emblema regiunii și suvenirele preferate ale turiștilor care vor să plece din Bucovina cu ceva reprezentativ.

Maramureșul este ținutul ancestralei civilizației a lemnului. Din lemn sunt făcute și bisericile cu turle ascuțite din leud, Budești, Poienile Izei, Rogoz, Desești, Bârsana, Plopiș și Șurdești, incluse deja în Patrimoniul UNESCO, și casele localnicilor, și porțile dinspre uliță, precum și umilele obiecte din gospodărie. În Maramureș au supraviețuit instalații dispărute prin alte părți: mori de apă, pive în care se bate lâna și vâltori unde își spală cergile moroșențele. Prea bine-cunoscuta horincă („apa de 60 de focuri”, „băutura care arde”), dublu distilată, cu care vă vor îmbia negreșit oamenii locului, de le veți trece pragul, este preparată cu ajutorul unei ingenioase instalații, prezente în aproape toate gospodăriile. Monumente de artă populară cu totul originale puteți vedea și în atipicul Cimitir Vesel din Săpânța, unde moartea este luată în răspăr în stilul hâtru specific țăranilor. Pe crucile din lemn, pictate în culori vesele, sunt scrisele epitafuri în versuri populare care surprind esența vieții răposatului. O mocăniță, un tren arhaic tras de o locomotivă cu aburi, care circulă pe o cale ferată cu ecartament îngust, străbate Valea Vaserului, cu pornire de la Vișeu de Sus; folosită în continuare pentru transportul buștenilor din munți, mocănița are azi și vagoane speciale pentru turiștii care vor să urce de-a lungul defileului, în locuri inaccesibile altminteri. Satele maramureșene cuibărite în văile Marei, Izei, Cosăului, Vișeu și Tisei vă vor prilejui descoperirea unei lumi aparte, care, deși nu se arată opacă la tehnologiile și confortul modernității, este încă plină de savoarea și sensurile civilizației țărănești de altădată. O asemenea îmbinare de arhaic și modern e greu de găsit în altă parte a României.

Banatul este fruncea, obișnuiesc să se laude bănățenii, și mai că tindem să le dăm dreptate dacă ne gândim că Timișoara a fost prima în multe privințe: aici au fost iluminate străzile cu gaz pentru prima dată în România (1855), aici s-a introdus pentru prima dată în Europa iluminatul electric (1884), aici a fost pentru prima dată asfaltată o stradă (1895) și a început să circule primul tramvai electric din România (1899). Aici a fost înființat primul serviciu telegrafic (1854) și a fost dată în funcțiune prima rețea de telefonie (1881) de pe teritoriul de azi al României. Tot în Timișoara, orașul de pe Bega, care poartă în cea mai mare măsură amprenta barocului, a fost înființată prima bibliotecă publică de împrumut din Imperiul Habsburgic (1815). Prin urmare, Timișoara era, încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, un oraș modern, disponând de electricitate, rețea de telefonie, linii de transport în comun etc. Fortificația construită în 1307 de Carol I Robert de Anjou, regele Ungariei, în *Castrum Timisiensis (Castrum regium Themes)*, a fost refăcută în secolul al XV-lea de luncu de Hunedoara; Castelul Huniazilor, în care a fost amenajat Muzeul de Istorie a Banatului, este astăzi una dintre principalele atracții locale. și tot Timișoara este orașul care a dat startul Revoluției din 1989. Aradul este un vechi oraș de pe Mureș, atestat documentar din 1131. Incinta cetății sale, datând din secolul al XVI-lea, reconstruită între 1698-1701 de prințul Eugeniu de Savoia, adăpostește un complex de clădiri baroce din secolul al XVIII-lea. Cel mai impresionant edificiu al Aradului este Palatul Culturii (1910-1913), cu 300 de încăperi în diverse stiluri arhitectonice, care găzduiește azi secțiile muzeului județean. Cheile Nerei se desfășoară pe 20 km între satele Șopotul Nou și Sasca Română (județul Caraș-Severin), între Munții Aninei și Locvei. De-a lungul lor se află numeroase atracții: lacuri înconjurate de legende (Dracului, Ochiul Beiului), peșteri (Dracului, Boilor), avene, insulițe și vechi mori părăsite.

Valahia (incluzând Muntenia și Oltenia) a avut de-a lungul timpului mai multe capitale: la Câmpulung, Curtea de Argeș, Târgoviște și București. În fiecare dintre aceste orașe din Muntenia s-au păstrat urme ale vechilor curții domnești. Incinta mănăstirii Negru Vodă din Câmpulung Muscel, considerată unul dintre cele mai vechi monumente de artă feudală românească, conservă ruinele curții domnești. și la Curtea de Argeș au ieșit la iveală ruinele curții domnești; intactă s-a păstrat doar Biserica Domnească din 1340, cu frumoase fresce interioare în stil paleolog. Vizitați complexul aulic de la Târgoviște, cel mai bine conservat, ca să vă faceți o idee despre cum arăta o reședință domnească; din vârful Turnului Chindiei, construit în secolul al XV-lea de Vlad Țepeș, veți avea o vedere de ansamblu asupra vestigilor.

Bucureștiul s-a încheiat în jurul Curții Vechi, ridicate tot de Vlad Țepeș pe malul Dâmboviței. Curtea domnească a suferit grave stricăciuni la începutul secolului al XVIII-lea, în urma unui incendiu și a unui cutremur, astfel că terenul ei a fost parcelat și vândut negustorilor și meșteșugarilor, care au deschis aici prăvălia și ateliere, întemeind vechiul cartier comercial al orașului, cunoscut generic sub numele de Lipscani. Nu a mai rămas mare lucru din reședința domnească a Bucureștilor, dar în capitală și în împrejurimile ei puteți vedea alte palate, fie ridicate de domnitori, fie de familii boierești de seamă. În fostul Palat Regal al României, un fastuos edificiu neoclasic de proporții, care domină Piața Revoluției, funcționează astăzi Muzeul Național de Artă al României. Palatul Cotroceni, un minunat edificiu în stil neoromânesc, construit pe un vârf de deal, în incinta unei vechi mănăstiri (demolată la ordinul lui Ceaușescu și reconstruită recent),

găzduiește astăzi Președintia României și un muzeu care reconstituie interioarele elegante ale reședinței principelui Ferdinand și soției sale Maria. Vizitați complexul de la Mogoșoaia, o rafinată ctitorie brâncovenească din apropierea orașului, situată pe malul unui lac, în mijlocul unui parc imens, ori Palatul Ghica-Tei din cartierul Colentina, care azi găzduiește un restaurant și o grădină de vară, foarte îndrăgită de cinefilii. Melomanii vor adora principala sală de concerte de muzică clasică din București; Ateneul Român, având aspectul unui templu ionic încununat de o cupolă barocă, adăpostește o superbă sală circulară, decorată cu fresce redând scene din istoria românilor, executate de Costin Petrescu. Palatul Parlamentului – o construcție colosală, a doua ca mărime din lume după Pentagon – a devenit una dintre principalele atracții turistice ale Bucureștiului; pentru construirea Casei Poporului a fost distrus un vechi cartier bucureștean, astfel că a rămas în conștiința românilor ca simbol al dictaturii ceaușiste și al unei perioade de tristă amintire pentru țară.

Oltenia de Nord este o surpriză plăcută pentru toți cei care ajung aici. Aceste locuri ascund peisaje pure, precum cele de pe Valea Oltului, izvoare minerale, în stațiunile balneoclimaterice Călimănești – Căciulata, Băile Govora și Băile Olănești, forme de relief de o frumusețe sălbatică, precum Cheile Bistriței ori Cheile Oltețului, și o lume subterană misterioasă, aşa cum veți descoperi în Peștera Muierilor, de lângă Baia de Fier, în Peștera Polovragi ori în Peștera Lileiilor, de lângă Mănăstirea Bistrița, care adăpostește și două biserici, dintre care una săpată în piatră. Mănăstirile vechi, cu incintele împodobite cu flori, ca niște grădini ale raiului, conturează un spațiu sacru compact, ale cărui nuclee sunt de găsit la Horezu, mănăstire făcând parte din Patrimoniul Mondial UNESCO, Cozia, Bistrița, Arnota, Polovragi, Surpatele, Mănăstirea dintr-un Lemn, Govora și Tismana. Horezu, cu o comunitate importantă de olari, este un cunoscut centru de ceramică tradițională; în fiecare an, la începutul lunii iunie aici se organizează Târgul Cocoșul de Hurez. Filonul tradiției oltenești răzbate până în operele lui Constantin Brâncuși, considerat unul dintre marii sculptori moderni. El a știut să combine simplitatea artei populare oltenești cu rafinamentul avant-gardei pariziene, influențând profund conceptul modern de formă în sculptură. Călătorul ajuns la Târgu Jiu va putea admira patru capodopere ale lui Brâncuși: Masa Tăcerii, Aleea Scaunelor, Poarta Sărutului și Coloana Infinitului, dispuse pe aceeași axă orientată vest-est, cu lungimea de 1.275 m. Ansamblul este un omagiu adus eroilor căzuți în timpul Primului Război Mondial. O curiozitate a Olteniei sunt și culele (din turcul *kule*, „turn”), construcții având originile în Orient, însă prezente și în câmpiiile unor țări latine ca Italia, Franța și Spania. Aceste locuințe fortificate au fost ridicate de boieri pentru a se proteja de incursiunile bandelor armate ale turcilor care, în secolul al XVIII-lea, traversau Dunărea plecând de la cazarmele Imperiului Otoman stabilite în Bulgaria. Cele mai frumoase cule se găsesc la Măldărești, Bujoreni și Curțișoara. Există însă și vestigii mai vechi: numeroase urme de castre daco-romane, precum Drobeta, Romula, Bivolar, păstrate într-o stare mai bună decât în restul vechii provincii romane. Adesea colțurile ascunse, ferite de febra turistică, vă vor prilejui descoperiri neașteptate. Dacă ajungeți în apropierea portului Corabia, îndreptați-vă spre ruinele cetății dacice Sucidava din cartierul Celei și coborâți prin corridorul cu lungimea de 26 m până la fântâna secretă, aflată la adâncimea de 18 m, amenajată în secolul al VI-lea pentru ca în perioadele de asediu locuitorii să aibă acces la izvorul din afara zidurilor, ale cărui ape erau astfel captate până în cetate.

Dobrogea este probabil cea mai insolită și misterioasă dintre regiunile țării. Este și cea mai asaltată de turiști, mai ales vara. Fie și numai deschiderea la Marea Neagră ori mirifica Delta a Dunării ar fi fost suficiente, singure, pentru a-i garanta un succes turistic deplin. Însă Dobrogea ascunde nebănit de multe alte atracții în afară de plajele sale. Aceste pământuri bătute de vânturi uscate și fierbinți nu se lasă aşa ușor descoperite. Dincolo de aparența lor aridă, veți afla magicele întinderi nesfârșite ale stepei dobrogene, câmpuri acoperite de maci, lanuri de floarea-soarelui și peisaje de o sălbăticie de început de lume. Dacă vă abateți de la drumul principal care duce de la Cernavodă la Constanța și alegeti rutele secundare, mai anevoieioase, veți avea ocazia să descoperiți colțuri sălbaticice, presărate cu ruine antice, pe unde pare să nu fi călcat picior de om de multă-mătă vreme, să mergeți pe urmele primilor sfinți și martiri, întemeietorii ai creștinismului pe pământ românesc, ori să cunoașteți de aproape pitoreștile sate ale comunităților de turci, tătari, lipoveni, aromâni, greci și armeni, care conviețuiesc aici alături de români. Aceste locuri exotice se pretează deopotrivă turismului arheologic, turismului religios și turismului etnic. Cele mai vechi așezări de pe țărmul mării sunt coloniile întemeiate în secolele VII-VI î.Hr. de grecii ionieni (*Tomis*, azi Constanța; *Histria*, azi Istria) și grecii dorieni (*Callatis*, azi Mangalia). De-a lungul litoralului românesc sudic, care se întinde între Capul Midia și Vama Veche, se găsesc atât sălbaticice țărmuri stâncoase, cât și exotice plaje cu nisip fin. În zonă există numeroase stațiuni: Mamaia, Năvodari, Eforie Nord, Eforie Sud, Costinești, Olimp, Neptun, Jupiter, Cap Aurora, Venus, Saturn, 2 Mai și Vama Veche. Mulți preferă, în sezonul estival, colțuri mai liniștite și mai sălbaticice. Unii se îndreaptă spre plaje de la Vadu (lângă satul Corbu) sau spre cele din delta – Sulina, Gura Portiței ori Sfântu Gheorghe (unde se organizează anual, în luna august, Festivalul Internațional de Film Independent Anonimul).

Profilul geografic al țării este dat de lanțul carpațic, de cursul Dunării, care străbate România cale de 1.075 km, și de deschiderea la Marea Neagră, pe o lungime de 240 km. Relieful este remarcabil prin varietatea și armonia sa. De la munți la mare, de la peșteri și saline la defileuri spectaculoase, de la lacuri glaciare la miniaturali vulcani noroioși, de la cascade la focuri vii, România vă oferă spectacolul unei naturi exuberante.

Din lungimea totală de 1.600 km a Carpaților, jumătate se desfășoară pe teritoriul României sub forma unui arc, care acoperă o treime din suprafața țării. Foarte populari în rândul alpinistilor (12 vârfuri depășesc altitudinea de 2.500 m), dar și a amatorilor de drumeții, cărora le stau la dispoziție sute de trasee marcate și zeci de cabane amenajate pe parcursul acestora, Carpații românești se remarcă prin creste abrupte, la capătul cărora veți fi răsplătiți cu priveliști magnifice. De regulă, pe culmile munților se întind platouri netede acoperite de pajiști. Recordul de înălțime este deținut de vârful Moldoveanu (2.544 m) din Făgăraș. La altitudini de peste 1.800 m s-au păstrat urme ale foștilor ghețari: circuri, lacuri și văi glaciare. Două spectaculoase șosele de altitudine – Transalpina sau DN67C și Transfăgărășanul sau DN7C – străbat Munții Parâng, respectiv Munții Făgăraș la cote de peste 2.000 m altitudine. Transfăgărășanul, de-a lungul căruia sunt presărate lacuri glaciare și cascade, este cel mai popular în rândul turiștilor care îl folosesc ca rută de legătură între Transilvania și Muntenia. Transalpina este mai greu de străbătut, însă merită să faceți efortul dacă dorîți să scăpați de aglomerația primei rute și să admirăți frumusețea naturii în toată sălbăticia ei.

Ambele șosele sunt inaccesibile în perioada dintre luniile noiembrie și iunie, din cauza condițiilor meteo nefavorabile.

Din Carpați izvorăsc, asemenea unei rețele dense, mai toate râurile importante ale României. Văile Oltului, Mureșului ori Jiului, pe parcursul cărora se formează defileuri înguste, sunt ideale pentru excursii de câteva zile. O alternativă mai comodă ar fi Valea Prahovei, invadată la fiecare sfârșit de săptămână de valuri de bucureșteni, ori Culoarul Rucăr-Bran, un spațiu mirific presărat cu coline și pășuni străjuite de crestele dantelate ale Pietrei Craiului și de culmile Bucegilor, unde agroturismul are mare succes.

Sudul țării este delimitat de cursul Dunării, care formează de asemenea un impresionant defileu, cu lungimea de 144 km, din care se individualizează sectoarele Cazanelor Mici și Cazanelor Mari. Deși România se caracterizează printr-un climat de tip continental, în această zonă flora și fauna sunt, în chip curios, mai degrabă de influență submediteraneană.

La vărsarea Dunării în Marea Neagră a luat naștere o deltă, unanim apreciată drept unul dintre cele mai fabuloase locuri din Europa. Delta Dunării reprezintă cea mai mare rezervație de ținuturi umede de pe continent (2.681 km^2). Puteți naviga de-a lungul celor trei brațe principale ale deltei: Chilia, Sulina și Sfântu Gheorghe, pe care sistemul de transport fluvial le acoperă aproape în întregime. Pe grinduri se întind ancestrale sate pescărești, cu totul izolate de ape de restul lumii: Maliuc, Jurilovca, Sf. Gheorghe, Mila 23 ori Crișan. Pentru turiștii care nu pot concepe viață fără confort există hoteluri de lux, hoteluri plutitoare și complexuri turistice, unde nu le va lipsi niciuna din facilitățile urbane. Cei care doresc să guste o experiență mai aparte pot alege să se cazeze direct în gospodăriile localnicilor. Îl veți putea urmări pe stăpânul casei cum pleacă la pescuit, încă de cum mijesc zorii, și veți putea mânca la prânz cele mai proaspete capturi, preparate în cele mai ingenioase feluri. Nu vă veți mai sătura de pește cât timp veți sta aici: veți fi serviti cu celebrul borș de pește, cu crap la proțap, chifteluțe de pește, sarmale din pește, crochete din morun, saramură de pește, plachie, alături de nelipsita mămăligă și mujdei de usturoi, dar și cu icre de știucă, raci fieri și pui de baltă. Pentru explorarea locurilor închiriați o barcă, preferabil cu ghid, și treziți-vă de dimineață pentru a cunoaște adevărata deltă, care poate fi surprinsă cel mai bine străbătând labirintul canalelor înguste, mărginite de stuf, papură și rogoz. Dacă aveți puțin noroc, iar ghidul dumneavoastră e priceput, această „arcă a lui Noe”, unde au fost identificate peste 1.200 de specii de plante și copaci, 320 de specii de păsări și 100 de specii de pești, vă va dezvăluia câteva dintre secretele ei. Dacă vă interesează în mod special ornitologia, înscrieți-vă la programele de birdwatching organizate de agențiile de turism între luniile aprilie și septembrie.

România merită explorată, fie și numai pentru peisajele ei de o frumusețe care vă va lăsa fără cuvinte. Însă oferă și altfel de atracții. Aventurați-vă pe drumurile mai puțin bătute și savurați-i contrastele. Pe șoselele sale, printre ultimele modele de mașini de lux, se mai strecoară și câte o căruță trasă de cai. România este o destinație demnă de luat în considerare și de către adeptii traiului natural ori ai turismului ecologic. Renunțați la băuturile carbogazoase îmbuteliate și încercați socata sau, de ce nu, braga. Socata se mai prepară și astăzi în gospodării, din flori de soc lăsate la macerat; după câteva zile rezultă o excelentă băutură acidulată,

extrem de răcoritoare. Braga este pe cale de dispariție, deși altădată o puteai lua de pe toate drumurile. Această băutură răcoritoare din Balcani, sută la sută naturală, obținută prin fermentarea meiului, mai poate fi găsită în locuri precum Galați, Slatina, Drobeta-Turnu Severin, Mangalia și Constanța. Ca să rămânem în domeniul dulciurilor, pomenim și de siropul de brad, dulcețurile și șerbeturile de zmeură, afine ori trandafir de la Mănăstirea Agapia, preparate chiar de măicuțe. Mierea de albine românească este una dintre cele mai bune calitativ, fiind exportată în multe țări, iar magiunul de Topoloveni, un produs natural fără conservanți și zahăr adăugat, se bucură de mare succes pe piața europeană. România este vestită și pentru vinurile sale de calitate, produse pe podgoriile de la Cotnari, Huși, Panciu, Odobești, Dealu Mare, Drăgășani, Recaș, Târnave ori Murfatlar. Străbătând Culoarul Rucă-Bran veți da din loc în loc de țărani care vând pe marginea drumului rotocoale de cașcaval afumat ori brânză în coajă de brad. Murăturile sunt o altă specialitate românească foarte apreciată. Multe pensiuni din zonele rurale organizează și vizite la stâne tradiționale, cu degustare din mâncăruri ciobănești specifice, precum bulz (mămăligă cu brânză). Pentru o incursiune de neuitat în universul gastronomic românesc, participați la Festivalul Sarmalelor, care se desfășoară în fiecare toamnă la Praid; echipele de bucătari se întrec în inovarea rețetei tradiționalelor sarmale, evenimentul terminându-se de obicei cu un concert în minunata salină din localitate.

Din ce în ce mai mulți turiști străini care vin în România ajung să descopere altceva decât s-ar fi așteptat; mulți pleacă de aici luând ca suvenir o icoană pictată pe sticlă ori lemn, o ie, un vas din ceramică de Horezu, Vama ori Marginea, o mască tradițională folosită la jocurile rituale de Crăciun sau Anul Nou, diverse ornamente confecționate din pănuși de porumb, o jucărie din lemn ori un ou încondeiat, dând uitării faptul că porniseră în căutarea lui Dracula.

La finalul călătoriei, prejudecătile se vor năriu una câte una și veți rămâne cu amintirea unei țări pline de culoare și încă „nestandardizate”. Veți face descoperiri explorând pe cont propriu locuri de tot felul – de la sate săsești părăsite la mari orașe cu strălucite exemple de arhitectură barocă, de la canalele deltei la înălțimile Carpaților, de la schituri rupestre la biserici cu rafinate picturi exterioare –, veți intra în contact cu localnicii, foarte prietenoși cu străinii, și veți avea ocazia să cunoașteți de aproape o cultură europeană originală, situată la granița dintre lumea vestică și cea estică.

oameni, locuri și istorii

România

România

people, places and stories

Any attempt to define Romania has to do battle with the characterisations of the country that have been made over time. Whether idealised as a paradisal country of mountains, forests and the miraculous Delta the Danube where it empties into the Black Sea, and as a space still lacking the constrictive uniformity of western life, or criticised as a country that has not taken the straight path of reform and is complicit in its entanglement in the threads of corruption, Romania has in time moved on from such contradictions. Since integration into the European Union at the beginning of 2007, it has become an increasingly attractive destination for both investors and tourists.

A trip to Romania will be an occasion for thrills, strong impressions and unexpected swings from enthusiasm to disappointment, from confidence to perplexity, from optimism to suspicion, and from empathy to bewilderment. But if you shed your prejudices, you will be able to enjoy in Romania one of the most unconventional destinations in Europe. Everyday life often acquires aspects of the theatre of the absurd, and a substantial dose of the unpredictable is by no means lacking. This is a burlesque world, which seems to have changed little since the days of Ion Luca Caragiale (1852-1912), one of Romania's most important playwrights, who immortalised in his comedies the perennial mores and character traits of the Romanians in types that are still valid today. Time here has different rhythms depending on which region you are visiting – frantically tumultuous in the bustling capital or lazy and tranquil in the villages, where you will have the impression that time has stood still. Capturing the details of Romania's raw reality thus becomes an adventure in itself, full of memorable escapades.

With a surface area of more than 88,800 square miles, the territory of present-day Romania was formerly under the dominion of numerous empires, from the Ottomans to the Austro-Hungarians, which all left their specific mark on the Romanian regions. Each region has its own special character, and their inhabitants can be easily identified by the accent with which they speak Romanian. From here to the emergence of regional stereotypes was but a short step. According to their varying historical evolution, each region has been attributed certain characteristics, which have imprinted themselves as defects or qualities. Thus, Oltenians are brisk, cunning and loquacious, Moldavians placid, droll and hospitable, Transylvanians calm and industrious, Banat folk thrifty and arrogant, Bucharest folk sly and quarrelsome. These clichés and labels are the inspiration for countless jokes, which you will have an opportunity to hear at any Romanian party, although they lose much in translation.

Before beginning to explore Romania, it would be well to familiarise yourselves with the country's regions and geography: this will be useful when it comes to choosing which attractions might interest you. Transylvania is in the centre of the country, Moldavia in the North-East, Maramureş in the North-West, Banat in the West, Wallachia (comprising Muntenia and Oltenia) in the South, and Dobrudja in the South-East.

The nucleus of the Kingdom of Dacia (the Dacians were the Romanians' ancestors) lies in the Mountains of Orăştia, in the heart of Transylvania, where the vestiges of their fortresses, built between the first century B.C. and the first century A.D., can still be found. The Romanians are in fact the descendants of the legendary Dacians and the Romans, who conquered Dacia and ruled the land between 100 and 271 A.D. The Romanian language springs from the Vulgar Latin spoken in the imperial provinces. It resembles Italian, Spanish and Portuguese, but has preserved many archaic features of Latin, as a result of the fact that it evolved in an isolated space, separated from the other Romanic lands by a predominantly Slavic linguistic buffer zone. From the time of the Romans there have survived the ruins of forts, baths and roads, such as those in Alba Iulia (*Apulum*) and Sălaj County (*Porolissum*). One curiosity of the region is the church at Densuş, built in the thirteenth century on the site of a pre-Christian edifice (possibly a Roman mausoleum or temple) from the fourth century using materials (stones with inscriptions, funerary slabs, capitals, drain pipes) from Ulpia Trajana Sarmizegetusa. Between the third and twelfth centuries, the region was invaded by wave after wave of barbarians, and subsequently the territory that is now Transylvania came under the dominion of the Kingdom of Hungary, which sent Saxons and Szeklers to colonise the land. It was the Saxons who built the fortified churches and mediaeval burgs of Transylvania, according to the German model. As *hospites regis* (guests of the king), they founded here cities such as Sighișoara, Sibiu and

Brașov, which today number among Romania's main tourist attractions. The fortified churches (thirteenth-sixteenth century), which resemble citadels, were built mainly after the great Tartar invasion of 1241, as a result of which the land was laid to waste. Dominating the surrounding area, some of them even have two or three defensive walls, towers, battlements, barbicans and secret passages. Today, such architectural ensembles are still preserved in 150 Transylvanian villages. Seven fortified churches, at Biertan, Câlnic, Dârjiu, Prejmer, Saschiz, Valea Viilor and Viscri, have been listed as UNESCO World Heritage Sites. Inhabited by Romanians, Magyars, Saxons and Szeklers, who have created a unique ethnographic milieu, Transylvania is characterised by its stimulating multicultural climate.

Moldavia is par excellence the sacred land of Romania, as proven by the multitude of churches and monasteries to be found in Bukowina and the Neamț region. Remarkable above all are the churches of the North, with their exterior frescoes in the Byzantine manner. Voroneț, Humor, Moldovița and Probota are UNESCO monuments, visited annually by thousands of tourists. Jassy, a city which, like Rome, lies on seven hills, is home to Romania's oldest university and has an impressive number of museums, memorial houses and very old churches. The wild Bicaz Gorges form a stunning link between Moldavia and Transylvania, with the DN12C main road following their course between Bicaz and Gheorgheni, winding between the sheer walls of the Hășmaș Mountains. The fantastical sight of the Ceahlău, with its peaks of than 6,200 feet in altitude, soars above the Izvorul Muntelui Lake, which stretches for more than 35 miles at its base. In Romania, there is a tradition of painting eggs at Easter, which in Bukowina has become a veritable art. Eggs painstakingly decorated with intricate motifs, using wax and a tool called a *chișită*, a metal stem attached to a wooden handle, have always been taken to church on the night of the Resurrection to be blessed. Today, these decorated eggs have become an emblem of the region and are favourite souvenirs for tourists visiting Bukowina.

Maramureș is the ancestral land of the culture of woodworking. It is also from wood that the region's churches, with their soaring spires, are constructed, such as those at Ieud, Budești, Poienile Izei, Rogoz, Desești, Bârsana, Plopiș and Șurdești, which are now UNESCO World Heritage sites. Likewise, the houses, massive gates and even the humblest household utensils are all made of wood. In Maramureș, installations that have long since vanished elsewhere still survive: water mills, fulling mills for wool, and whirlpools for washing woollen rugs. The famous *horincă* ("sixty-fire water", brandywine), twice-distilled, with which the locals unfailingly serve all those who cross their threshold, is prepared by means of an ingenious installation, to be found in almost every household. You will also be able to see highly original monuments of folk art at the unusual Merry Cemetery in Săpânța, where death is viewed in the droll manner characteristic of peasants. On the wooden crosses, painted in gay colours, there are epitaphs in rhyming verse that capture the quirks of the deceased. An archaic steam train runs along the Vaser Valley on a narrow-gauge railway. Proceeding from Vișeu de Sus, the steam train is still used to transport logs from the mountains and now has special carriages for tourists who want to travel up the pass to places otherwise inaccessible. In the villages nestling in the Mara, Iza, Cosău, Vișeu and Tisa valleys you will discover a unique world, which, although not impervious to modern technology and comforts, is still redolent of the peasant culture of yore. Such a blend of archaic and modern is hard to find elsewhere in Romania.

The Banat is the forefront, as the locals are wont to boast, and they are right if we recall that Timișoara was first in many things: it was here that gas street lighting was first introduced in what is today Romania (1855), the first electric street lighting in Europe was used (1884), roads were first asphalted (1895), and the first electric trams ran (1899). It was here that the first telegraph service was established (1854) and the first telephone network on the territory of what is now Romania (1881). It was also in Timișoara, the baroque city on the Bega, that the first public lending library in the Habsburg Empire was opened (1815). Consequently, Timișoara was, by the end of the nineteenth century, a modern city, with an electricity and telephone network, public transport, etc. The fortifications built in 1307 by Karl I Robert de Anjou, the King of Hungary – *Castrum Timisiensis* (*Castrum regium Themes*) – were rebuilt in the fifteenth century by Iancu of Hunedoara. The Castle of the Huniazii, which now houses the Museum of Banat History, is today one of the main local attractions. Likewise, it was in Timișoara that the Revolution of 1989 began. Arad is an old city on the Mureș River, recorded since 1131. The citadel, dating from the sixteenth century and reconstructed between 1698 and 1701 by Prince Eugene of Savoy, houses a complex of eighteenth-century baroque buildings. The most impressive edifice in Arad is the Palace of Culture (1910-1913), with three hundred rooms in various architectural styles, which today houses the sections of the county museum. The Nerei Gorges stretch for twenty kilometres between the villages of Șopotul Nou and Sasca Română (Caraș-Severin County), between the Aninei and Locvei Mountains. There are numerous attractions along their length: legendary lakes (Dracului, Ochiul Beiului), caves (Dracului, Boilor), swallow holes, and abandoned mills.

Wallachia (made up of Muntenia and Oltenia) has throughout history had a number of capitals: Câmpulung, Curtea de Argeș, Târgoviște and Bucharest. In each of these cities in Muntenia can be found the ruins of the former princely courts. Within the precincts of the Negru Vodă Monastery in Câmpulung Muscel, one of the oldest monuments of Romanian feudal art, are preserved the ruins of such a princely court. At Curtea de Argeș, too, there can be found the remains of a palace, of which only the Princely Church, dating from 1340, with its beautiful interior frescoes in the Paleologus style, has been preserved intact. The court complex at Târgoviște is the best preserved and will give you an idea of how a princely residence once looked. From the top of the Chindia Tower, built in the fifteenth century by Vlad the Impaler, you will get a panoramic view of the ruins.

Bucharest coalesced around the Old Court, built by Vlad the Impaler on the banks of the Dâmbovița River. The Princely Court suffered severe damage at the beginning of the eighteenth century, as a result of a fire, followed by an earthquake. The land was parcelled and sold off to merchants and craftsmen, who opened shops and workshops here, founding the old commercial centre of the city, known as Lipscani. Not much has remained of the princely residence, but in the capital and surrounding area you can find other palaces, built by princes and the leading boyar families. In the former Royal Palace, a sumptuous neo-classical edifice, which dominates Revolution Square, the Romanian National Museum of Art is now housed. Cotroceni Palace, a wonderful neo-Romanian style building, built on a hill, in the grounds of an old monastery (which was demolished at the orders of Ceaușescu but has recently been rebuilt), is today home to the

